

Joan Ferraté

Les cinc fases de l'amor pels llibres

Fa una colla d'anys que els medievistes parlen de les cinc línies de l'amor. El que no saben és que, molt abans que Eli Donat, Plató, a la pàgina 255e del seu *Fedre*, ja n'havia donat la llista aproximadament completa.

Allò que l'amant desitja en primer lloc és *mirar* (horan), diu el filòsof. I és el que fa que qui té la devoció que cal pels llibres vagi al llarg de l'any a les biblioteques i entri regularment a les llibreries on podrà veure l'objecte del seu amor. Però, quan ve el Dia del Llibre, és el seu amor que se li ofereix ell mateix al carrer, que en va tot ple. Els llibreters han muntat les seves parades, i les criatures que han fet els editors per seduir-lo especialment aquell dia hi són ben apilades, repetides centenars de vegades, però totes igualment polides i amb el morro ben net. La gent que passa, passeig de Gràcia avall i rambla amunt, no són pas, ni de molt, els amants regulars de què parlàvem, però, si hi són, és perquè tots, més o menys, hi han anat disposats a deixar-se seduir. I s'ho miren. I s'hi acosten. I fins i tot alguns allarguen la mà i els agafen i els regiren, els llibres que, carregats de paciència i plens d'il·lusió, els han estat esperant prenent el sol o sota la pluja. I uns quants cedeixen. ¡Au, comprem-lo!

La segona fase de què parla el filòsof, que és la de *tocar* (haptesthai), de fet ja ha començat. Però l'expert, que és el veritable aviciat, sap que no duu enlloc el contacte quasi furtiu que l'amant ocasional ha establert a la parada, rodejat de gent inhàbil i potser indiscreta, amb aquell llibre que al final ha decidit d'endur-se. No: res no comença fins que s'haurà assegut, cansadíssim, a la terrassa d'algun bar i haurà demanat una cervesa o, encara millor, fins que haurà tornat a casa, però no pas amb un sol llibre, que és el que fa el novici, sinó amb mitja dotzena, almenys, de volums de tota mena, però tots molt ben triats: un petit feix de versos, una història de la ciència catalana, un tractat de pragmàtica traduït de l'anglès, una novel·la gens pornogràfica, però tanmateix exemplar, i un diccionari polonès-català (¡per fi es podrà posar a llegir Mickiewicz!). I ara sí que ha arribat l'hora de la tafaneria sense escrúpols i del grapeig seriós: als llibres se'ls treu la sobrecoberta, se n'examina el llom, es mira que estiguin ben cosits, se'n compten els plecs (de vegades n'hi ha de repetits o en fal-

ten), si són en rústica se'ls trenca l'espina amb cura, obrint-los i posant-los plans començant pel plec del mig. En fi, se'ls fa tot el que l'inici de l'amor demana.

És el cas, però, que amb tot això l'amant ja haurà encetat la tercera fase de què ens parla el filòsof, que és la de tastar el gust a la criatura, o *besar-la* (philein). Mentre en regirava el cosset fràgil per comprovar-ne l'aptesa, l'amant ha anat llegint ara un tros ara un altre d'aquells llibres. S'ha encantat davant de tres estrofes al·legòriques (¿o potser són realistes?) sobre els botiguers de Reus, ha desxifrat fins a deu versos de *Pan Tadeusz*, ha vist on estossinen John Searle, ha començat a adonar-se que tota la ciència catalana del cas és o bé mallorquina o bé valenciana, i ha llegit la primera frase de la novel·la gens pornogràfica (360 pàgines ben fornides de Bodoni 10:10, exactament vint-i-dos plecs i mig): «L'observador que a les deu del matí d'aquell dia de maig s'hagués aturat a la cantonada de Ballester i Ferran Puig hauria pogut veure dues figures d'edat incerta i gesticulació arcaica que s'acostaven l'una a l'altra mogudes per una evident intenció adúltera». ¡Salut, Musa de Balzac! ¡Apa, cap al llit falta gent!

I és així com arribem a la quarta fase, la d'*estirar-se tots dos junts a la colga* (sugkatakeisthai). ¡Quina delícia, la de l'amant que jeu sota el llençol tenint ben agafat l'objecte del seu amor, i que renuncia a tot el que és seu per fer-ne obsequi a l'altre, i que incorpora en ell i fa que sigui també seu tot el que era de l'altre! La lectura és això: un drama d'amor recíproc, de serveis mutus, d'una abnegació extrema i un egoisme radical indestriables. *Amants, heureux amants!*

Ja no queda sinó la darrera fase, la quinta, que és la de l'*haver mercè*, com en deien els medievals (kharisasthai, en el grec del nostre filòsof). No hi voldrem entrar sinó ben tard de la nit, i en un total silenci, quan amb prou feines ens n'adonarem. És aleshores que la criatura que ens fa companyia al llit decidirà que ha de ser bona amb nosaltres, tal com ho vol el poeta. El llibre se'ns obre, finalment, de cames i ens deixa furgar, fins al fons, en el seu secret. I és d'aquesta manera que, també en aquest cas, l'amor s'haurà consumat. I, si no, ens queda sempre el recurs a la Venus vàcua que recomanava Escití, il·lustre beneit. Perquè, d'un llibre tan revés com aquest, prou que en podem fer, si més no, un article crític. □